

TÜRKBİLİK REVÜSÜ

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris

Par

RIZA NOUR

TOME III, LIVRE 2

Rüyâ	Nâmık Kemal - Riza Nur.
Hürriyet şîri	" " " "
Kendi şîrlerimden [5 tâne]	Riza Nur.
Türk aruzu Acem aruzu değil, millî Türk aruzudur	R. N.
Türk şîrinin Vâhidi kıyâsîsi mısradır	R. N.
Türk Şîrinin ritmik unsurları	R. N.
Fakı Ahmede dâir	R. N.
Opera ve opera-komikler üzerine	R. N.
Errata [Samsun la Delile ve Janetin düğünü]	R. N.
Karmen	R. N.
Özdemir nen Dolun	R. N.
Leblebici Horhor	R. N.
Hâtırat parçaları [işlerin iç yüzleri] - 1	R. N.
M. E. Blochet	R. N.
L'Afghanistan, par René Dallot	Joseph Castagné
Bay N. e	R. N.
Ziya Şâkire	R. N.
Vatan hâini arnaud Hüseyin Câhid	R. N.

Z. Ş. i okudukca şu Ahmed Emine uzun bir şey yazmak elimi dürtüyor; fakat degmez dedim. Ne tohaf adamdır, Yunus Nâdi ile kapışdıkları vakıt A. E. kendisine Şimdiye kadar iki kişinin Dönme dedigini söyledi; biri (adını unuttum), digeri Yunus Nâdi imiş. Yâni kötü adamlar deyor, içime gülme geldi. Ayol, iki kişi degil, bütün âlem sana dönme deyor. Yalanmı? Ben, yalnız, belki iki yüz kişiden işitmişimdir. Sende bir tek damla türk kanı varmı? Hele bana uzun söyletme!

* *

İşte, bana çingene deyen Ziya Şâkir budur.

R. N.

VATAN HÂİNİ ARNAUD HÜSEYN CÂHİD

“ Fikir hareketleri,, adında fakat tezvir, garez, hased, fitne, habîsâne mugalata, ögünme, çirkef hareketleri olan paçavrasının 224 uncü sayısında, 246 s. da Câhid bana yine saldırmış. Fakat, önceki makalelerinde ulu orta etrâfına olduğu gibi bana da çirkef püsküren, bütün hayâtı hırlama, hır ve provokasionculukdan ibâret olan bu mahluk bu sefer iki üç satırcık yazabilmiş ve adımı söylemege de cesâret edememiş. Cevab da vermeyeceğini söyleyor. Bu ona Türkbilik Revüsünün 7 nci sayısında cevap olarak indirdiğim sillenin unu yıldırım vurur gibi vurmuş olduğunu gösteriyor. Artık adımı agzına almaga bile korkmuş. Yere serilmiş, önümden kaçma telâşında...

Bu son yazısı bogazlanıb yere atılan bir tavugun çırpınarak ölmesi gibi; o manzara...Artık kendini mudâfaa gaygusuna düşmüş; unu da yapamamış.

Deyor ki : “ Eski muhâliflerden ve Huriyet ve îtilaf-
cılardan birinin bana ilh....,,

Evvelki makalelerinde bu kalem madrabazı bana arnavud yâni kendi cinsinin kelimesiyle hucuma yeltenmişti. Ben, bunun üzerine, kendisinin arnavud olduğunu söyleyince artık bu kelimeyi agzına alamamış, bu habîsane oyundan vazgeçmiş. Şimdi muhâlif ve îtilafçı kelimesiyle oyun oynuyor. İlla mugâlata yapacak, habislik edecek. O fırkayı ben yabdim; içinde bir çok nâmuslu, değerli kimsele- vardı. O vakit kellemiz koltugumuzda vatan için bu fırkayı yapıp bir çok çalışdık; üstümüze düşen vazîfeyi yaptık; vatani batırmasınlar deye vurunduk, vuruşduk. Bizi perîşan ve mahvetdiler; ve bu Câhidler ugursuz işlerine devam edib bin şan içinde hemen hemen bin yıl yaşamış olan koca Türkiyeyi 1918 de mahvetdiler.

Vatan için türlü çileler çeken, İttihadcıların Bekir Aga bölüğünde, polis müdürlüğünde müdhiş işkencelerle avuç avuç kan kusan, İttihadcılar tarafından salhâneye sürülen koyun sürüleri gibi sürülen, daragacına bir çok insan kurbanı veren bu fırkayı vatan hizmetine hiç bir imkân kalmayınca resmen kapatdık. Bu sûretle bu ömrü az fırka öldü, şerefle târihin dolmaz, doymaz mezarına girdi (1912). Yedi yıl sôra, dâmad Ferid gibi adamlar bir fırka teşkil edib fırkalarına Hürriyet ve İtilaf adını verdilerse bundan ilk fırkaya ne töhmet gelebilir? Bu Feridler hırsız ve gâsıbdır. Damad Ferid ilk fırkadan (H. İ.) çıkmış bir adamdı hatta. O fırkayı yeniden ve eski adıyla vapmak için merhum Lutfi Fikri, müşir Deli Fuab paşa ve benim gibi bir çok müessis ve merkezi umûmî âzasının rêyi almak, daha dogrusu kongıra toplamak, ondan karar almak lâzımdı. Her kesin her gün parasını, mâlini, ilh... Çalıb duruyorlar. Bir hırsız bir adamın çekedini çalıb giyerse onun bu hırsızlığı, alçaklığı ve ilerde yapacağı pislikler

çekede ve çekedin sâhibinemi âid olur?! Böyle bir mantık görülmemiştir. Ancak mugâlatacı Câhide mahsusdur. Buna habislik derler. Bilerek yapar. Şu mugâlata ne kadar âşikâr. İşte bu adamın işleri hep böyle mugâlatadır.

Ben idim ki dâmad Feridi ilk fırkaya reis yapmamak için reis intihabı günü muessis ve emsâli ikiyüz kişinin huzurunda yarım saat Feridin aleyhinde söz söylemişdim; Ferid de orda idi. Fakat muvaffak olamamışdım. Benim böyle bir adamla, ne de yârânı ile ne münâsebetim olabilir?!

O dâmad Feridle başlayan sahte Hürriyet ve İtilaf çok fenâ şeyler yaptı. Bundan bize ne? Câhid baksın ve söylesin : ilk fırkayı kapatdığımız 1912 den itibaren İkincilerin bitdikleri 1923 e kadar Riza Nur onların içinde varmı? Varsam alçagım. Yoksam tezvirci ve mugâlatacı Câhid alçaktır.

Yine bu Riza Nurdur ki mütâreke ibtidâsında ve Damad Ferid mevkîde iken bu sahte ve fâsid teşekkül ile alenen ve celâdetle ugraşmış, “Hürriyet ve İtilaf nasıl doğdu, nasıl öldü,, adındaki eserini neşretmiş, bu gürûhun belini kırmıştır. Bunlara karşı benim kadarını kim yaptı? Câhid bunların aleyhine niye bir şey yapmayıb İtalyada oturdu? Nasıl ki İttihadcılar kuvvetde ve azılı iken unlarla merdce çarpışmış isem, bu güruh ile de mevkîdeler iken öyle vuruşdum. Şu Câhid ne mugâlatacı, ne habîsâne mugâlatacıdır, ne alçak adamdır?! Beni şu ithamı bunun ne vâzıh, ne maddî delîlidir okuyucular görsün, bu adamın mâhiyetini anlasın. Benim muhâliflik ve Hürriyet ve İtilafçılık devrim kahrumanlık devrimdir. Millet yoluna kelle koltukda çalışdım; Câhid ne içinden pazarlıklı adamdır. Benim gibi asla vâzıh olamamıştır. İşte yine köpekce ve habisce mugâlata oyunu oynamıştır. Cibilliyet bu. Hiç kimse domuzun koyun sürüsüle berâber yaşâmasına ragmen kırk yıl sôra koyun oldugunu iddia etmemiştir. Düşünülsün ne alçak-

lıktır ki yirmi yıl sôra H. Câhid gibi bir köpek Çıkıyor, İtilafçılar tarafından Mısırdaki İngiliz divânı harbine verilen, İstanbul'da da, sôra, onlar tarafından mahkemeden idam hükmü g dirilen Riza Nur'u İtilafçı olmakla itham ediyor!

Deyor ki ilk meslekinden hi   aşmadığını ona benim du manlığım isbat edermiş. Bunu isbâta hâcetmi var? Huy canın altındadır; can çıkmalı ki huy çıksın. Elbet, O yine eski odur. Bu sözü güzel bir itiraf: yine o eski dalavereci, mugalatacı, fesadçı, vurguncu, habis Câhiddir. Kimse ona artık vazge di, iyi adam oldu dememi dir ki bunu yazmaga ne ihtiyacı vardı?! Hem bu ne çift salatası?! Bu herife ben du manlıkta, tecavuzda bulumadım ki!.. Bana du manlık eden, tecavuzda bulunan bu kadar yıllardan sôra yine kendisidir. Ben cevap verdim. Elbâdî azlam. Mugalatasına bakın: Bana  irkef dolu agzile dil uzatıyor, ben cevap verince "bana du manlık etdi", deye yaygarayı basıyor.  irrete,  erire bakın! Edebsiz i te b ylelere deler. On, onbe  yıldır bu adamın adını bile agzıma aldığını biri g sterirse Câhidin bu ithamını derhal kabul ederim. Mademki adını anmamışımıdır ona bu satırlarda verdiğim sıfatların temâmile haklı olduğunu okuyucular kabul eder. Eger insanlıktan bir incir  ekirdegi kadar nasibi varsa kendisi de kabul etmelidir.

İ te, bu adam budur. Allah bunu mugalata ile dalavere  amurlarından bunların ustası olarak ve b t n allahlık kuvvetini kullanarak yaratmışdır. Fakat babasının memleketine yollayacakken T rklerin başına mucal'at etmişdir. Bu b yle bir belâdır, p sk ll  soyu...

Deyor ki benim du manlığım ile iftihar edermiş. Et! Et!   nki bana iftihar veriyosun. Sen, eger, Riza Nur dostumdur deseydin, i te o vakit benim felâketimdi.   nki nâ-mussuzsun. Bana du manlık edenler istisnâsız namussuzlar, al aklar, T rk olmayanlardır. Ben de zâten onların du -

manıyım. Her kim ki Rıza Nura düşmandır o nâmusstuzdur. Bunu büyük bir cesâretle bütün âleme karşı söyleyorum. Bu bir mîyardır. Çünkü ben tertemiz, alnı açık, yüregi açık, fıran biriyim. Nâmus bahsinde bütün cihanla imtihana girerim. Nâmuslulara nâmusstuzlar: bunlara da nâmuslular düşman olur.

Yine deyor ki bu gibi tecâvüzleri sükût ile karşıarmış. Bu sözleri karşımda tam bir sûretde hezîmetini itirafdan ibâretedir; aciz, ve söylediklerimi kabuldür. Yüzü kara olmasa, erkek olsa, biraz izzeti nefsi olsa cevap verirdi; ve benden cevabını alırdı. Câhid er meydanından kaçan bir cebindir; o kahbe odası kahrumanıdır. Fakat, Câhid! bunula da sen elimden kurtulamazsın. İki pençem gırtlığında. Yakamı bırakmam.

Câhid delilli ithamlarım altında ezilib bitmiştir. Cevap verecek hâli kalmamıştır ki... Ne cevap verebilir?!.. O benimle hiç bir meziyet sâhesinde boy ölçemez. Hele nâmus bahsinde.

Deyor ki arnavud değilmiş. Delil göstermiş! Delilleri şu:

1 — arnavud olsaymış arnavudum dermiş!

2 — Anası, babası, kendisi Arnavudlugun yüzünü görmemişlermiş!..

3 — Arnavudca tek kelime bilmezmiş!

4 — Yirmi yaşındanberi bütün kalbini türklüğe vermişmiş!

5 — Meşrutiyetin ilk zamanlarında türkcülük hareketine kendisi ön ayak olmuşmuş!

6 — Türk ocaklarını kuran Tıbbiyeliler ocagın riyâsetini Câhide teklif etmişlermiş!

Şimdi, bunları tahlil edelim :

Evvela ne zaif şeyler, sôra bunlar delil değildir. Kavli mucerred. Şeyhin kerâmeti kendinden rivâyet. Bunlara maddî vesîkalar, şâhidler ister; onlar yok!

Birinci delil sıfırdır. Sen unu dermisin hiç. Türkcülerden korku dağları bekleyor sende. Hem o dürüstlük nerde sende!..

2, 3 rakamlı delilleri saçmadır. Ben demedim ki Toskâ Câhid istanbula kendi gelmiştir. Dedesi veyâ babası gelmiştir. Hakikat bu. Cahid Istanbulda doğmuştur; elbet arnavudca bilmezler. Bunlar delil olabilir mi?! Arnavud olmaga mânîmidir?! Türkiyede nice Arab, Arnaud ve Çerkes var ki ne Mekkeyi ve Şamı, ne İşkodrayı, ne Kafkasyayı, ne kendileri, ne de babaları görmemişlerdir; ne de arabca, arnaudca ve çerkesce bilmezler. Bunlar Arab, Arnaud, Çerkes degildir de Türkmüdür?! İçimizde ellibin kadar ve damarlarında tek bir damla Türk kanı olmayan Yahudiler var. Yâni Maminikolar, Dönmeler. Bunlar İspanyolcayı unutmuş, birkaç yüz yıl evvel atalarının vatani olan İspanyayı da hiç biri görmemiştir; bunlar, şimdi Türkmü?! Câhidin deliline bak! Aklına şaşayım senin. Sen bunları âleme yutduracaksın sanıyorsun! Bu sözlerin basit bir dala-vereli mugalatadır. Umma! Yutulmaz. Hem pek mubâlaga ediyorsun. İstanbulda arnavudca bir kaç kelime bilmeyen Türk hemen de yokdur. Ben bile mırmırık bozay, zoti, vedaha bir kaç kelime bilirim. Kanını söyle! O dil bir şey ifâde etmez. Mugâlata yapıyorsun.

Dördüncü, beşinci iddiasını isbat için o vakit yazdığı bir iki yazısını göstere sin! Her kesden evvel ben amantü deyeyim. Halbuki, hiç kimse onun türkcülük etdiğini bilmez. Okuyucularının gözlerine kül atıyor. Yalancı!

Altıncıya gelince, eger dedigi doğru ise, Tıbbiyeli gençler ne bilsinler? Ortada bir muharrir var, Câhidin seceresi de ellerinde yok. Netekim onların anası türk olmayan birine de bunu teklif etdiklerini, onun ben türk degilim deye red etdiğini bilirim. Şu adamın türklüğünün şu deliline bakın! Ne zâyıf, ne sıfır, ! Bu neye

benzer bilirmisiniz ? Bir adam kumarhâne açmak istese, Câhidin de pek usta kumarbaz olduğunu işitse, ona müdürlüğünü teklif etse, Câhid de red etse, bundan dolayı Câhid ben kumarhâne müdürüyüm deyebilirmi ?! Fakat bunlar hep safsata. Böyle bir teklif türklüğe delil olurmu ? Câhidin delili bu !.. Câhid şunu söylemiyor : Reis olmuşmu ? Asıl muhim bu idi. Dalavereci ! söylermi ?! Kabul etmemişdir. Bu halde bu onun lehine değil, bilakis türk olmadığının delilidir. Türk olmadığından bunu kendisine aykırı görmüş, kabul etmemişdir. Türk olsaydı koşa koşa kabul ederdi. Câhid kudretli bir polemikçi de değil. Kendi lehine delil gösterirken aleyhine gösteriyor. Zaten bu adamın ne meziyeti vardır ?! Edebiyatdamı ? İlimdemi ? Nede ? Nerde bir orijinal eseri ?!Yapdığı tercümedir onu da maymun maskara etmiştir. Câhid kuvetli muâriz da değil. Bir vuruşumda yıkılıverdi. Bundan otuz yıl evvel de böyle oldu idi : İkdâm gazetesinde « görüyorum ki iş fena gidiyor » başlıklı bir başmakale neşr etmişdim. Bir hafta sôra Câhid Taninde cevap verebildi. Demek bir hafta çalışmış, ikinmişti. Hemen ertesi günü bu makalesine cevap verdim; tık-tıkıyı kesdi. On beş yıl sôra Lozanda bana gâyet âdîce, yalan, tezvîr, küfir olarak Taninde saldırdı. Bunun sebebi türk heyeti murahhasasının parasına göz dikmiş, işi zâten paraadır; para istedi. Vermege kanûnî imkan yoktu; verdirmedim. Parayı şimdi Atine elçisi olan R. Eşref vasıtasile istemişti. Bunu haber alınca bana köpek gibi yalvarmışdı. Verdirmeyeceğimi kendisine de söyleyince hemen aleyhimê yazmışdı. Bir makale ile cevap verdim; agzını kapattı. Şimdi de öyle. Meydandan kaçdı. Hiç bir sûretle benimle güleşebilecek iktidarda olmadığını göstermiştir.

Bütün kalbini, kalemini türklüğe verdiği, türkcülüğün ilk safında bulunduğu martavalına gelince : buna bir tânecik delil gösterseydi ye !.. Nasıl vermiş ben ilerde uzun

uzadıya yazacağım. Utanmaz.

“Bir Irka mensub olmak hiç bir zaman kabahat teşkil etmez,, deyor. Bu söz arnavudlugunu zimnî ittiraf ve mudâfaa mâhiyetindedir, yâni Arnavudum; beni ayıblamayın demek istiyor. Evet Arnavud veya başka millet olmak aslâ ayıb değildir. Arnavud Arnavudlukda, Bulgar Bulgaristanda, ilh.. muhteremdir. Meselemiz de bu değil; Câhid arnavud olmadığını iddia ediyor, mesele bu.

Şimdi ben bildiklerimi söyleyeyim :

Ben Câhidi, ibtidâ, meşrutiyetden evvel Ayni - zâde Tahsin beyin evinde tanıdım. Tahsin bey Sultan Mahmud türbesinden kumkapiya giden yolu inerken solda bir evde oturur idi. Ben oraya hekim vazîfesile giderdim. Geceleri oraya Tahsin beyin akrabasından Zeki bey adında arnavud bir zâbit, arnavud H. Câhid, H. C. in en aziz dostu, pek galeyanlı arnavudcu ve Arnavudluk olunca hemen oraya giden Süleyman Fehmi, ilh... Gelirlerdi; bakara oynarlardı. Ev sahibi de, bütün kumar müşterileri de arnavuddu. Oynarken bunlar arnavudlukları ile öğünürlerdi. Câhidin de orada arnavud olduğunu ağzından işitmişdim. Zaten Cahidin bütün dostları arnavud,veya dönme Câvid, Maronit madmazel Viktorya, yahudi Karasu ve Mazliyah gibi türk olmayanlardı.

Câhide sorarım:

* Kimin oğlusun ? Arnavud bektâşi Ali efendi kimdir? Babanmı ? Onun babası nerelidir ? Bunlar cevap ister. Dil bilmemek delil olamaz. Dil unutmakla kan değişmez. Muğâlataya lüzüm yok. Bu kan meselesidir.

* *

Şimdi, bunlara tuz biber olarak fevkalâde bir şey yazayım da Türk milleti, gençliği şaşsın ! Kendini şimdi türklüğe boca etmek isteyen H. Câhid neymiş anlasın :

Lözanda Câvid, Câhid Düyunu - Umumiye işinde Fıra-

nsızların tarafını tutub, Türk heyetinin aleyhinde çalışırlar idi. Bizimle var kuvvetlerle savaşıyorlardı. Dâva şu idi ; Biz“Türk borcunun sermâyesi Türkiyeden ayrılan devletlere taksim edilecek; Düyunu - Umumiye ve iktisâdî kapitülasyon kalkacak,, deyor, bu istikâmetde çalışıyorduk. Câvid, Câhid : “ Hayır, olmaz. Borcun yalnız senevî faizi taksim olunacak, asıl borc Türkiyenin sırtında kalacak, Düyunu - Umumiye de duracak ,, deyorlardı. Bunu böyle kendi adamlarımızdan, yâni Câvid ve Câhiden işitdiğimiz vakit bizi bir dehşetdir almışdı. Çünkü bu dâva Fırınsız delegelerinin dâvası idi. Bununla anlaşıldı ki uzun yıllardan beri Düyunu - Umumiyeden bal yemiş olan bu iki adam balı ortadan kaldırtmak istemeyorlar ve bir bardak bala Türkiyenin iktisâdî hayat ve istikbâlini yâni mevcudiyetini ecnebilere satıyorlardı. O ecnebilere ki Türkün hâlâ sulh etmemiş düşmanı, onunla dört yıl vuruşmuş ve Türkiyeyi dünya haritesinden silmeğe fêlen koyulmuş kimselerdi. Demek, bizim adamlar düşmanla birleşmişlerdi. Bu bir müdhîş vatan hiyâneti idi. Artık, biz türk delegele: i bir taraftan düşman yedi devlet delegeleri ile cenk ediyorduk, bir taraftan da adları türk bu iki a: lamlarla cenkleşiyorduk. Bu iki adam bizim birki müşâvirimizi, hatta bir murahhasımızı da elde etmişlerdi. Birlikde dâvâımız aleyhine çalışıyorlardı. Câhid Tanin gazetesinde Türk murahhasları aleyhinde hâinâne makaleler neşreliyordu. Ismet paşa buna köpürüyor ve : “ Biz hâlâ Firenklerle harb hâlindeyiz. Bir Türk tabaası bizim aleyhimizde ve düşman tarafını tutuyor, ona hizmet ediyor. Hem bunlar düşman dâvâsını alenen mudâfaa ediyorlar. Bunlar hâini vatandır. Cezâsı îdamdır,, deyordu. Hakkı vardı. Hakıkaten biz kötü adam da olsak o zamanda bize hücum bizim birer kumandanı olduğumuz diplomatik ordumuzu arkadan vurmak, Türkiyeyi mahvetmekdi. Bu da büyük vatan hiyâneti idi. Câhidin hüsnüniyeti

olsa o vakit susar, sulh olunca aleyhimize döşenirdi. Mü-târekeden beri işgal kuvvetlerine, Dâmad Feride susan, o vakit hatta Istanbulda bile değil de Italyada oturan Câhid şimdi Lozanda celâdet gösteriyordu, zâloglu Rüstem kesilmişdi. Okuyuculardan rica ederim, o vakıtki Taninleri okusunlar! Bu adamlardan pek sıkıldık. Müşkûlat büyüdü. Tohaf ki türk tabaası, biri de müşâvirimiz, birisi Türk gazetecisi olan bu iki adam hiç bizim semtimize ugramazlardı, Fıransız heyeti ile konuşur, yemek yer, gezerlerdi. Onlara esrârımızı söylerlerdi. Sanki Fıransız mêmuru idiler. Dâvaları da Firenklerinki idi. Câsusluga varıncaya kadar yapmışlardı. Bir gün Ismet paşa bana “Bu adamlar vatan hâinidir. Bunlardan nasıl kurtulacağız? „ dedi. Köpürmüş, telaş içinde idi. Ben Câvidi müşâvir olarak almak tarafdârı degildim. Bunun için Istanbuldan Lozana kadar Ismet paşa ile mücâdele etmişdim. Nihâyet benden habersiz getirmişdi. Ben “biri dönme, digeri Arnaud. Bunlar yıllarla Fıransızlara hizmet etdiler, onların nîmetile beslenmişlerdir, onların adamıdırlar. Bu sebeblerden bunlardan hayır gelmez; bilakis zarar gelir. Gözleri Düyunu - Umumiyyeden çöplenmededir, deyordum. Ismet paşaya sözümü dinletemedim idi. Şimdi kendisine: “Ne haber? Ismet paşa! Ben sana bunları söylemedimmi? Beni dinlemedin. Şimdi al! „ dedim. Cevab yok; sâde dedi ki: “Nasıl kurtulacağız? „ Dedim: “Basit ve radikal. Lozandan kogalım „ . Kabul etdi. Fakat “Ben yapamam; sen yap! „ dedi. Kogdum. Onlar gidince derhal ferahladık. Câvid gidince Fıransız delegeşi M. Pomparın telâşını görmeliydi!.. Artık, Düyunu - Umumiyyeyi de bizim istedigimiz gibi hal, iktisâdî kapitülasyonları bu sûretle imha etdik. Bu netice gösterir ki bu adamlar “fennen sermâye taksimi mümkün degildir „ dedikleri bu dâvayı Fıransızlara ve kendi şahsî menfaatlarına hizmet için yapıyorlardı. Bu sûretle büyük ve tereddüd götürmez vatan

hâini idiler. Vatan hâini başka ne türlü olur?! Hüseyin Câhid, işte, itiraz götürmez bir sürette sâbit bir vatan hâinidir. Benim keşfettiğim mîyarım şaşmaz bir mîyardır ki şudur : “Türk olmayandan türke hayır gelmez. Bilakis fırsatı düşünce, menfaati mevzu bahs olunca mutlaka hiyânet eder.„. Bin bir vaka bunu tēyid etdi ve edecektir.

Bu işin daha tafsîlâtı çok. Bu makalem bir ufak hü-lâsadır. İlerde Câhid için bir risâle neşr edeceğim; o vakit görülür.

Câhidin garezi öyle ki bana yazılarında bey bile deye-meyor. Ne âdi adam? Onun demesîle kimse bey olmaz, dememesi ile de kimse beylikden çıkmaz; zayallı! Bunu amma eyi yapmışdır:Çünkü kendini hendi göstermiş, muharriki ne oldugunu isbat etmişdir. İşte bu adamın garezi ne müdhişdir, onu ne aşaglık işlere sürükleyor görülüyor..

* *

Bu Câhid nedir? Ne meziyeti vardır? Bu bir edibmi? Bir edebî orijinal eseri varmıdır? “ Hayatı muhayyel „ e bir edebî eser ve hele orijinal denebilir mi? Bu eser Avrupa ediblerinden çalma ve çocukca yapılmış ilâveleden ibârettdir. H. C. eger kendine bundan dolayı edib deyor-sa, edibler böyle olursa dünyada hiç kimse ediblerin üstüne sümügnü bile atmaz. Şârimi? Hayır. Fizik, kimya gibi fenleri bilir mi? Hayır. Âlimmi? Nerde ilmî bir eseri?! Yok. Bir takım tercümeler yaptı; unları da agzına burnuna bulaştırmışdır. Başkalarından işitdim yapıldığı “ Demokrasî,, ilh... adlı te recümleri gâyet kötü imiş; ve anlaşılmazmış. Ben görmedim. Fakat francızcadan tercüme etdiği Degin yiye vaktile muayene etdim ve bende mevcut aslı ile mukybele yapıdın. Gördüm ki anlamadan basmakalib bir tercümedir. Hele bir çok yerlerini okuyan-ların hiç biri anlayamaz. Mektub yazan birinin yazısının kötülüğünü söylemek için “ bu mektubla berâber seni de

yollamalı ki o adama okuyuveresin,, deye alay ederler. Halbuki bu kitabı alanlara Câhidi de gönderseniz yine anlayamazlar; çünkü esâsen Câhid kendisi anlamamıştır ki... Câhide kala kala bir gazetecilik kalıyor. Fakat bu kadar gazetecilik etdi ilmi,târihi, siyâsî makaleler yazamamıştır. Gezeteciligi sagına soluna saldırmak, hırlamaktan ibaret kalmıştır; yâni yazeteciligi de rezîl etmiştir,

Bu bahsimiz olan makalelerinde ifâdesi düzgünce bir yazı yazar, o kadar.

Bu makâlelerinde ikide bir hâşiye yapıyor; vesika gösteriyor. Bu ilmî hüneri! Bu vesikalar ne? Hep Tanın! Meyhâneciden şahid istemişler bozaciyi göstermiş. Tanindeki o yazıları yazan yine kendidir. Kendi eski yalan ve dolanlarını sôra vesika, şahid deye göstermek Câhide mahsus marfetdir; yâni mugalata ve dalaveredir. Eger gazete vesika oluyorsa gazetenin köküne kıranmı girdi? O vakit, Ikdam, ilh...bir sürü gazete vardı; onlardan alsaydı ya?!..

Tevfik Fikrete « Hânı - yagma » şîrini yazdıran bu vurguncu, yagmacı H. C. in ne yüzle ortaya çıkıp da yazı yazdığına şaşıyorum! Kasab süngerile silinmiş surat. Vakîle İttihadcılar çok düşman kazandılar; emin olmalı ki bunun hiç olmazsa yüzde ellisini. H. C. in yüzünden kazanmışlardır.

* *

1908 de Mebûsan Meclisinin açılmasından Bâbiâlî baskınına kadar olan devir türk meşrutiyetinin hurriyet ve kahrumanlık devridir. Bir çok fedâkârlar, fedâîler vatan için, millet için, fikir için, kanâat için, izzetirefs için, millî kin, mukaddes kin için kellelerini koltuklarına alıp meydana atılmışlar, vuruşmuşlardır. İki taraftan da (İttihadçı: muhâlif ve İtilâfçı) bir çok başlar uçmuştur. Şu da var ki bu ulu vuruşmada şeref 90 % muhâliflerindir; çünkü çok gayrimüsâvî kuvvetle, yâni hükümet kuveti ile çar-

pışmışlardır. Bu kahramanlık devrini yaşatanlardan biri de benim. Her kese düşen, nâmuslu ve garezden ârî olanların yapacakları şey, bilhasse otuz yıl, bu devir târih olduktan sôra, iki tarafın da şehidlerinin ruhuna hürmetle yügünmekdir. Târih bunları bîtarafâne olarak böylece yazacaktır. Halbuki arzın neft ve zift ummanları ile dolu olan içi gibi içi garez, para ve fesad ummânı dolu olan H. Câhid hâla muhalif ve İtilâfçı kelimelerle oynuyor, mugâlata yapıyor. Provokasiyonlar yagdırıyor, fitne ve fesad tohumları saçıyor, otuz yıllık bir mâzi ile biten, kan ve toprakla örtülen o husumetleri canlandırmak, devam ettirmek istiyor. Çünkü dalaveresi öyle yürür. İttihadcılar zamânında bütün para vurgunlarını böyle başarmış, parayı bulanık suda avlamışdı.

H. Cûhid, makalemi bitirirken söyleyeyim, budur:

H. Câhid = para + karı + kumar + dalavere + mugâlata + vurgun + cehil + garez ve yalan ve provokasiyon + vatan hâini — fazîlet.

R. N.

Son

4—Sezürler aslındaki yerlerinde olmalı.

5—Musiki notasında biraz durma varsa bu bir kelimenin bedenine gelmeyüb iki kelime arasına gelmelidir. Partisiyondaki durma, mola işâreti buna rehberlik eder.

6—Musikîde bir kelime veyâ bir cümle bâzan tekrar edilir. Bu halde unlara mukabil aynı aded hecelerde türkce kelime ve cümleler koymalıdır.

7—Çok sesle ve uzun bir zaman uzatılan notalara “a,o,u,, imla harfli hece koymak muvâfıktır. Esire çok uzatılamaz. En çok uzatmaga müsâid olan “ a „ dır.

8—Türkeede bence sarfî aksan yokdur.Mevcud aksan tekellümü olub söyleyiş tarzına göre yerini deyişdirir ve ekseriya kelime sonundadır. Bu sebeble bu tercümelerde aksanın pek ehemmiyeti yokdur. Türkçenin aksan meselesi henüz hal edilememiştir.

9—Türk vezninde uzun kısa hece olmadığından bu cihete de dikkata lüzum yokdur. Ancak kısa notalarda medli arabca kelime kullanmamaga dikkat etmelidir.

10 - Sâid(ascendant) ve nâzil(descendant)nota tercümeye têsir etmez.

R. N.

ERRATA

(Samsun la Delile, Janetin Düğünü için)

Samsun ile Delile, keza Janetin Düğünü basılırken mürettib yanlışları olmuşdur. Bir de başka yanlışlar var. Bunları burda düzeltiyorum.

Samsun ile Delilede :

Bestekârın adı Saen değil Sans talaffuz edilir.

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
7	8	modasında	sevdâsında
9	12	inceleşmiş	incelmiş
10	9	(netekim yazacağım)	kelimeleri tay olunacaktır.
12	20	“ tabiidir „ kelimesinden sôraya bu cümle ilâve olunacaktır :(Eger aruzlu bir vezin bestelenirken una uyarak beste yapılabilirse o başka .) .	
14	13	üncü satırın sonuna şu cümleler ilâve olunacak : Bu hâl mısra ortasında da olur. Tercüme edilecek bir şîrin veznini bulmak eger şîr besteli ise notasına, ye par- (tisiyonuna murâcaatla pek kolay olur.) .	
21	14	üncü satırın sonuna şu ilâve edilecektir : (Kılık eski türkcede kılmak masdarından iş demektir. Halbuki bizde kılık kıyâfet terkibi hâlinde elan kıyâfet mânasına kullanılmaktadır,) .	
26	1	ulu	ey hak
26	6	yenildi il	il yenildi (1)
26	8	ölsün il	il ölsün
26	13	niyaza	secdeye
28	10	ah, bunlar	eyvah ! Hep
28	13	var sâde göz yaşı	milletin yok başı
		ve milletin başı	var sade göz yaşı
28	16	kudretini	lutfunu siz
28	19	rahman bize	bize tanrı
29	3	sizlerde	o sizde
30	9	ô !	müstakıl bir satır olacaktır.
30	11	ah	„ „ „ „
30	15	yehovamız	yehova(1) bak
33	2	var ök,gazeb yelde	gazeb, ök var yelde
34	9	zincir kopsun	kır zinciri

37	3	ne bu ? köleler	ne bu? köle vurmuş
		vurmuş...	Ebimeleki
»	6	dag, dere	dere, dag
38	12	Samsun kumanda-	kalkan kökremiş bir ordu
		sında ilh...	Samsun ediyor kumanda;
			Yakdı, yıkdı,basdı, vurdu.
			Hâla yürüyor bu anda !)
»	17	faydasızdır	fayda yokdur
40	1	leke ilh...	Aşk leke sürsün adıda,
44	1	ben gönlümün ilh..	Gönlüm tahtine sultanın
44	3	amma aşkı...	Ah, fakat aşk haberini
»	15	çağırın şu...	şu çağırın tatlı sese
45	10	güzel yüzünü....	Güzel yüzü tez ört,döndür
48	4	bitmez	yetmez
49	16	güzelim amma	Hoşum, boş amma,
		boş, gönül hırçın	Gönlüm pek hırçın.
50	3	e, ümid eden	Uman sevgiden.
54	13	korkmayınız	Hiç korkmayın
57	8	azdı,	Hep bitirdi sizi !
59	17	fakat	Ah, sen
60	1	evet önce zâten...	Yâ... Zâten önceden...
»	17	...	Samsunu yenecek göz
			yaşım, ah, vahım!
63	21	Istemedim...	gelmezdim , fakat ah ,
			şürüklendim geldim...
64	13	ey sevgilim!...	Ey sen ! sevgim ! söyle
			neden,
65	9	Allahın...	...Tanrı has..
66	1	itdimdi seni intihab	Ben seni etdim intihab!
66	8	puselerine kandıkca	Pusene ben kandıkca,
»	14	Bir yüce...	yüce bir...
76	19	erpuşile,	öpüşile
69	8	severim seni	Severim seni delîle !

«	12	lâkin	Yok !... Yok, hayır...
«	18	Kudretile bini Allah	Bak beni o kâdir allah
71	1	Kalbimde saklı olan sır,	Bende saklı olan o sır
«	7	gayretin boşdur nâfile	Gayretin boş,yok nâfile.
«	12	deyince faş eyle	Deyince : “sır söyle,,
72	3	geçdi	Rabbim
73	1	bırak beni	Beni bırak !
79	8	Kardeşler !...	Millet! şu....
81	18	bakşanal	Bakanal
82	14	içelim, seninle	Haydi!Al, içelim Samsun!
		Samsun !	
83	16	bir hatırla	hatırla bir, o günü,
«	17	etdigimiz düğünü	Etdigimiz o düğünü !
84	14	sozüge	Sözüne
«	15	sana	ona
«	20	onun tatlıdi her ânı,	Pek tatlıdır her bir ânı,
85	2	yehuda	Yehovan
85	4	bu dua	o duan
85	11	fursat verme, ey	Yok, fursat verme,
		yehova!	Yehova!
87	8	Ey yeri,göğü yaradan,	Ey,Hak!Dünyayı yaradan.
87	9	ölüsü	ulusu
88	12	gizledigin	gizledign
91	16	kuwet verdin de	Kuwet verdin, şu
		kolumuz	kolumuz,

**

Janetin Düğününde :

1		Farer	karre
8	13	oh, yalnızım..,	Oh, oh yalnızım kendi...
10	6	şaşırmış	Göz açmış...
10	7	kalkub yataktan	Yatagımdan tez endim,
10	17	bu satırdan sôra	şu iki mısra ilâve edilecek;

Gıdelim Janet!

Evet!

- 11 18 Bu eserdeki bütün (nâhiyecî) ler (noter) yapıla-
caktır, ve mısraa iki hece daha ilâvesi lâzımdır.
- 13 8 ...iderim! Yolda... ...iderim! Amma yolda...
- 27 5 Margo sert bir dilbaz O değil sert dilbaz,
- 27 6 değil,... Hem de derdi...
- 29 14 gelemedi geldimdi
- 31 21 Öfkeli gibisin, yâhu Öfken vavrış gibi yâhu!
- 32 20 ko tü!
- 37 12 imzâmı imzâyı
- 51 9 Azîzem, Vah, senin hiç... ..
- 56 13 giderken giyerken
- 57 2 Saraya dönsün, uyuyor Sarya dönsün yuvamız!
- 57 3 Amma sessiz sessiz, Uyuyor, ha, sessiz
- 57 4 uyuyor! Yapınız!
- 57 27 perdeler korur... Korur perdeler...
- 59 13 Amma, abla! Aman, abla!
- 61 hâşiye bu şarkı bu bülbül şarkısı
- 61 hâşiye bubêpine Aubêpine
- 63 12 göz göz ucîle
- 63 14 üzerine içine
- 63 24 lâkin gün doğdu hah; Hah, gün doğdu, işte
- 69 21 Sevincden iç hoplar, [Sevincden hep içim
oynar. hoplar.
- 75 6 ... bu benim... Ey halk! Benim bu karım!
- 77 2 bildimdi. ilh Bildim ordeydi, o yavrum ah!
- 77 21 senin o... Senindir...
- 78 2 Janet! Canım sevgilim A, Janet! Gel sevgilim!
- 78 3 üçüncü satırından sôra şu beyit ilâve edilecek :
Bu aşkı korur rabbim.
Sevelim! Sevelim dâim!

R. N.